

شوشتر؛ کهن الگویی برای معماری و شهرسازی پایدار علی زنگنه

مدرس دانشکده سما دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر Sika_1385@yahoo.com

چکیده :

شوشتر شهری است در استان خوزستان و با ارزشهای تاریخی و خصوصاً معماری‌ای ماندگار و پایدار که به سبب قرار گرفتن در منطقه گرمسیری (گرم و نیمه مرطوب) دارای تابستان‌های طولانی و به شدت گرم و زمستان‌هایی نسبتاً معتدل است. معماران این دیار کهن - که قدمت سکونت در آن به بیش پنج هزار سال می‌رسد - از دیرباز در اندیشه ایجاد محیطی امن، ایمن و همساز با اقلیم بودند که با زبردستی تمام، چنین فضایی را در نهایت مهربانی با طبیعت و الگوبرداری صحیح از آن در بافت کهن این شهر می‌توان مشاهده کرد. بافت سنتی معماری این شهر کاملاً متراکم و فشرده است و کوچه‌های باریک و دیوارهای بلند و گذرگاه‌های تنگ که همگی با گذر از ساباط‌ها یا سایه‌بان‌ها به میدانچه‌های اصلی شهر ختم می‌شوند، زیبایی کم نظیری دارد. هدف اصلی از نگارش این مقاله، بررسی مؤلفه‌های اصلی پایدار معماری سنتی و شهرسازی کهن شوشتر می‌باشد؛ شاید بتوان با الگوبرداری روزآمد از این شاخص‌ها، راهی برای آشتی معماری و شهرسازی نوین با کهن الگویی سنتی همچون شوشتر را گشود. روش اصلی تحقیق در این مقاله، بررسی میدانی در بافت کهن شهر شوشتر و بهره‌گیری از منابع کتابخانه‌ای و مقالات مرتبط در نشریات علمی و مطالب درج شده در سایت‌های معتبر اینترنتی می‌باشد. نوشتار حاضر سعی دارد در جهت بررسی و شناخت هرچه بیشتر شاخصه‌های پایدار معماری سنتی و شهرسازی کهن شوشتر، خصوصاً بهره‌گیری از عناصر معماری همچون شوآدان و یا ترفندهای مختلفی که در بحث همجواری‌ها و همسایگی‌ها در محلات قدیمی این شهر - برای فراهم نمودن محیط آسایش - به کار رفته، گام‌هایی بردارد و نیز در خصوص پیوندهای لطیفی که فی مابین رودخانه کارون و بافت کهن شهری و مسکن حاشیه آن برقرار است مطالبی را تقدیم نماید. این مقاله در نهایت کوشیده است با گشودن پنجره‌ای رو به گذشته، ضمن ایراد شرحی بر شاهکارهای ماندگار معماری سنتی در بخش ساخت مسکن، خطوطی را پیش روی معماری و معماران امروز ایران قرار دهد تا شاید مورد بهره‌برداری علاقمندان، البته با استفاده از مصالح پیشرفته و ساختارهای نوین قرار گیرد.